

Handelshøyskolen BI
Årsrapport 2016

Årsregnskap 2016

Morselskap:		Resultatregnskap 01.01.-31.12.		Konsern:	
2016	2015	Note	NOK 1.000	2016	2015
			Driftsinntekter		
1 158 980	1 108 508	2	Undervisningsinntekter	1 158 980	1 108 508
32 445	35 318	2	Oppdragsforskningsinntekter	32 445	35 319
277 504	263 916	1	Statstilskudd	277 504	263 916
44 905	43 600	2, 9	Andre driftsinntekter	63 522	66 867
1 513 834	1 451 342		Sum driftsinntekter	1 532 451	1 474 609
			Driftskostnader		
845 390	841 188	3, 7	Lønn og andre personalkostnader	846 478	841 976
95 323	101 266	5	Ordinære avskrivninger	105 251	110 896
1 324	1 021	12	Tap på fordringer	1 324	1 021
448 087	428 118	4, 9	Andre driftskostnader	441 990	427 724
1 390 125	1 371 593		Sum driftskostnader	1 395 044	1 381 618
123 710	79 749		Driftsresultat	137 407	92 991
			Finansinntekter og –kostnader		
9 689	11 184	9	Finansinntekter	4 271	5 174
-46 884	-48 932	6, 9	Finanskostnader	-46 890	-48 942
-37 195	-37 748		Netto finansposter	-42 618	-43 768
86 515	42 001		Resultat før skatt	94 789	49 224
0	0	21	Skattekostnad skattepliktig virksomhet	-2 003	-1 647
86 515	42 001		Årsresultat	92 785	47 576
			Overføringer og disponering av årsresultat:		
-9 130	-13 202		Netto til / (fra) forskningsutviklingsfond	-9 130	-13 202
0	-5 800		Netto til / (fra) fond for MSc og PhD stipend	0	-5 800
95 645	61 003		Overført til annen egenkapital	101 915	66 578
86 515	42 001		Sum disponert	92 785	47 576

Morselskap:			Balanse 31.12.		Konsern:	
2016	2015	Note	NOK 1.000		2016	2015
			EIENDELER			
				Anleggsmidler		
142 909	159 475	5	Immaterielle eiendeler		142 909	159 475
1 507 650	1 531 771	5	Bygninger, tekniske installasjoner, tomter		1 936 415	1 967 331
78 814	100 026	5	Maskiner, inventar, transportmidler		106 694	128 040
174 281	174 281	8	Langsiktige fordringer og plasseringer		281	281
280 296	280 296	10	Aksjer i datterselskaper		0	0
2 183 948	2 245 850		Sum anleggsmidler		2 186 298	2 255 127
			Omløpsmidler			
525	575	11	Varebeholdning		525	575
102 233	101 736	9, 12	Kundefordringer og andre kortsiktige fordringer		99 144	99 134
279 554	216 615	13	Kontanter og bankinnskudd		305 063	225 124
382 312	318 926		Sum omløpsmidler		404 732	324 833
2 566 260	2 564 775		Sum eiendeler		2 591 031	2 579 960
			EGENKAPITAL OG GJELD			
			Innskutt egenkapital			
1 300	1 300	14	Stiftelsens kapital		1 300	1 300
			Opptjent egenkapital			
22 324	31 454	14	Fond		22 324	31 454
726 996	673 494	14	Annen egenkapital		742 429	682 657
749 320	704 948		Sum opptjent egenkapital		764 753	714 111
750 620	706 248		Sum egenkapital		766 053	715 411
6 492	6 054	15	Bundne fond		6 492	6 054
			Avsetning for forpliktelser			
0	0	21	Utsatt skatt		7 131	5 339
313 854	290 188	7	Pensjonsforpliktelser		313 854	290 188
15 254	17 447	17	Andre avsetninger for forpliktelser		15 254	17 447
329 109	307 635		Sum avsetning for forpliktelser		336 239	312 974
			Langsiktig gjeld			
1 072 000	1 162 500	16	Pantelån		1 072 000	1 162 500
1 072 000	1 162 500		Sum langsiktig gjeld		1 072 000	1 162 500
			Kortsiktig gjeld			
42 288	36 031	9	Leverandørgjeld		44 491	37 522
60 435	60 099		Skyldige offentlige avgifter		60 178	59 699
0	0		Betalbar skatt		198	0
305 317	286 209	9, 20	Annen kortsiktig gjeld		305 379	285 800
408 040	382 339		Sum kortsiktig gjeld		410 246	383 021
2 566 260	2 564 775		Sum egenkapital og gjeld		2 591 031	2 579 960

1 162 500	1 253 000	18	Pantstillelser	1 162 500	1 253 000
		19	Husleieforpliktelser		

Morselskap:			Kontantstrømoppstilling 01.01.-31.12.		Konsern:	
2016	2015		NOK 1.000		2016	2015
Kontantstrømmer fra operasjonelle aktiviteter						
86 515	42 001		Resultat før skatt		94 788	49 224
95 323	101 266	+/-	Ordinære avskrivninger		105 251	110 897
330	170	+/-	Tap/(gevinst) salg anleggsmidler		316	170
5 810	-2 550	+/-	Endring i varer, kundefordringer og leverandørgjeld		5 128	3 726
-788	-961	+/-	Endringer i andre tidsavgrensningsposter		2 243	-5 024
187 191	139 926	= (A)	Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter		207 727	158 992
Kontantstrømmer fra investeringsaktiviteter						
-33 953	-66 138	-	Investeringer i varige driftsmidler		-36 954	-69 782
200	198	+	Salg av varige driftsmidler (salgssum)		200	198
0	15 157	+	Inn-/utbetaling på langsiktige lånefordringer		0	0
0	0	+	Innbetaling ved salg/likvidasjon av aksjer		0	0
0	0	-	Kjøp av aksjer		0	0
0	222	+/-	Endring i andre investeringer		0	222
-33 753	-50 562	= (B)	Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter		-36 754	-69 362
Kontantstrømmer fra finansieringsaktiviteter						
0	0	+	Opptak av ny gjeld (kortsiktig og langsiktig)		0	0
-90 500	-23 500	-	Nedbetaling av gjeld		-90 500	-23 500
-90 500	-23 500	= (C)	Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter		-90 500	-23 500
62 938	65 865	A+B+C	Netto endring i likvider i året		80 473	66 130
216 615	150 751	+	Kontanter og bankinnskudd per 01.01.		224 542	158 414
279 554	216 615	=	Kontanter og bankinnskudd per 31.12.		305 015	224 544

Oslo, 16. mars 2017

Knut Haanæs
Styreleder

Gabriel Robertstad Garcia Benito

Maalfrid Brath
Nestleder

Caroline Ditlev-Simonsen

Marianne Stenius

Silje Engeseth

Gunnar Bjørkavåg

Even Opsal
Studentrepresentant

NOTER TIL REGNSKAPET 2016

(Alle tall i de påfølgende notene er i 1 000 NOK hvis ikke annet er angitt.)

Regnskapsprinsipper

Årsregnskapet er utarbeidet i henhold til regnskapsloven og god regnskapsskikk i Norge. De vesentligste regnskapsprinsippene er beskrevet nedenfor.

Konsernregnskapet omfatter morselskapet Stiftelsen Handelshøyskolen BI og datterselskapene BI-bygget D-Blokka AS, Bedriftsøkonomisk Institutt AS, Studentenes Hus Nydalen AS, Sandakerveien 116-118 AS og Sandakerveien D-Blokka AS.

Av disse har verken Bedriftsøkonomisk Institutt AS, Sandakerveien D-Blokka AS, Studentenes Hus AS eller Sandakerveien 116-118 AS hatt aktivitet i 2016. Det vises for øvrig til note 10.

a) Konsolideringsprinsipper

Konsernregnskapet er utarbeidet som om konsernet er en økonomisk enhet. Regnskapet inkluderer Stiftelsen Handelshøyskolen BI og selskaper hvor Stiftelsen har bestemmende innflytelse. Bestemmende innflytelse oppnås normalt når konsernet eier mer enn 50 % av aksjene i selskapet, og konsernet er i stand til å utøve faktisk kontroll over selskapet.

Transaksjoner og mellomværende mellom selskapene i konsernet er eliminert. Konsernregnskapet er utarbeidet etter ensartede prinsipper ved at datterselskap følger de samme regnskapsprinsipper som morselskapet.

Kostprisen på aksjer i datterselskaper er eliminert mot egenkapitalen i datterselskapet på overtagelsestidspunktet.

Notetabellene er utarbeidet for konsernet og morselskapet de to siste årene.

b) Inntektsføringsprinsipper

Undervisningsinntekter inntektsføres i takt med gjennomføringen av normert studieplan. Statstilskudd periodiseres tilsvarende. Oppdragsforskningsinntekter og andre driftsinntekter periodiseres i takt med leveransen av tjenesten. BI mottar offentlige tilskudd til forskningsprosjekter. Tilskuddene blir inntektsført i takt med fremdriften på prosjektene.

Inntektsføring av husleie skjer i henhold til utleieperiode og felleskostnader inntektsføres med et å konto beløp. Felleskostnader avregnes ved årets slutt.

c) Klassifisering og vurdering av eiendeler og gjeld

Omløpsmidler og kortsiktig gjeld omfatter poster som forfaller til betaling innen ett år etter anskaffelsestidspunktet, samt poster som knytter seg til varekretsløpet. Øvrige poster er klassifisert som henholdsvis anleggsmidler og langsiktig gjeld.

d) Fordringer

Fordringer er oppført i balansen til pålydende etter fradrag for avsetning til forventet tap. Avsetning til tap gjøres så vidt mulig på grunnlag av individuelle vurderinger av de enkelte fordringene. I tillegg gjøres det for øvrige kundefordringer en uspesifisert avsetning for å dekke antatt tap. Fordringer i utenlandsk valuta vurderes til kurs per 31.12.

e) Varebeholdning

Varebeholdningen er verdsatt til laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi. Det foretas nedskrivning for påregnelig ukurans.

f) Aksjer og obligasjoner

Aksjer og obligasjoner bestemt til varig eie eller bruk er oppført i balansen som anleggsmidler. Disse er vurdert til kostpris med mindre forhold som ikke anses å være av forbigående karakter har betinget en lavere vurdering.

Kortsiktige plasseringer av overskuddslikviditet (likvide aksjer og andeler vurdert som omløpsmidler) vurderes til virkelig verdi på balansedagen. Mottatt utbytte og andre utdelinger fra selskapene inntektsføres som annen finansinntekt.

g) Varige driftsmidler

Varige driftsmidler balanseføres og avskrives dersom de har levetid over 3 år og har en kostpris som overstiger kr 100 000. Direkte vedlikehold av driftsmidler resultatføres løpende under driftskostnader, mens påkostninger tillegges driftsmidlenes kostpris og avskrives i takt med disse. Utskiftninger av hele driftsmidler blir balanseført.

I skatteregnskapet følges skattelovens vurderingsregler i forhold til aktivering, og driftsmidler som antas å ha en brukstid over tre år og har en kostpris på over kr 15 000 aktiveres.

h) Pensjoner og pensjonsforpliktelser

Bl's tjenstepensjonsordning oppfyller lovens krav om tjenstepensjon. Bl's ansatte er delvis tilknyttet Statens Pensjonskasse (SPK) og delvis private ordninger gjennom Storebrand. Bl benytter IAS 19 i henhold til NRS 6A.

Pensjonsordningen i SPK er forsikringsteknisk oppbygget. Ordningen er imidlertid ikke fondsbasert, men utbetaling av pensjoner er garantert av staten iht. pensjonslovens § 1. Premiefastsettelse og beregning av pensjonsforpliktelsene skjer etter aktuarielle prinsipper. Beregnede pensjonsmidler gir en avkastning som tilsvarer statsobligasjonsrenten. Ordningen anses iht. NRS som en ytelsesplan.

Pensjonskostnader og pensjonsforpliktelser beregnes etter lineær opptjening på basis av forutsetninger om diskonteringsrente, fremtidig regulering av lønn, endringer i pensjoner og ytelser, avkastning på pensjonsmidler samt aktuarmessige forutsetninger om dødelighet, frivillig avgang m.v.

Endringer i forpliktelsen som skyldes endringer i pensjonsplaner amortiseres over antatt gjennomsnittlig gjenværende opptjeningstid. Endringer i forpliktelsen og pensjonsmidlene som skyldes endringer i og avvik mot beregningsforutsetningene (estimatendringer) føres mot egenkapitalen.

Pensjonskostnad inngår i lønn og andre personalkostnader.

I tillegg til de sikrede forpliktelsene er det beregnet usikrede forpliktelser knyttet til ansatte som har gått ut i AFP.

i) Forskningstermin

Heltidsansatte i vitenskapelige stillinger ved Handelshøyskolen BI har rett til forskningstermin hvert 6. år. Dette innebærer ett år med forskningsplikt og fritak fra undervisning. Søknad om forskningstermin skal godkjennes av prorektor, er tilpasset budsjettprosessen og de ulike aktivitetsplaner. Lønn under en medarbeiders forskningstermin anses som kostnader til nødvendig kompetanseoppbygging og resultatføres som ordinær periodekostnad.

j) Tapskontrakter

En tapskontrakt anses å foreligge dersom BI har en bindende kontrakt som har estimert negativ netto nåverdi. Tapskontrakter regnskapsføres som en forpliktelse etter beste estimat.

k) Skatt

BI er ikke en skattepliktig stiftelse, men er skattepliktig for utleie av lokaler.

Skattekostnaden i resultatregnskapet omfatter både periodens betalbare skatt og endring i utsatt skatt. Utsatt skatt er beregnet med 24 % på grunnlag av de midlertidige forskjeller som eksisterer mellom regnskapsmessige og skattemessige verdier samt skattemessig underskudd til fremføring ved utgangen av regnskapsåret. Skatteøkende og skattereduserende midlertidige forskjeller som reverserer eller kan reverseres i samme periode er utlignet. Netto utsatt skattefordel balanseføres i den grad det er sannsynlig at denne kan bli nyttegjort.

Alle datterselskapene er skattepliktige.

l) Rentebytteavtaler

BI benytter rentebytteavtaler for å sikre fremtidige rentebetalinger på langsiktig lån og behandles regnskapsmessig som sikring. Kontantstrømmene fra rentebytteavtalene sammenstilles med rentebetalningene knyttet til langsiktig lån. Rentebytteavtalene balanseføres ikke.

m) Kontantstrømoppstilling / Kontanter og kontantekvivalenter

Kontantstrømoppstillingen er utarbeidet med basis i den indirekte metoden. Dette innebærer at man i oppstillingen tar utgangspunkt i selskapets årsresultat for å kunne presentere kontantstrømmer tilført fra henholdsvis ordinær drift, investeringsvirksomheten og finansieringsvirksomheten. Kontanter og kontantekvivalenter består av kontanter og bankinnskudd uten løpetid.

Note 1 Statstilskudd

Statstilskuddets størrelse fastsettes i forbindelse med den årlige budsjettbehandlingen i Stortinget.

2016	2015	
115 854	109 667	Utdanningskomponenten kap. 260
38 183	32 807	Forskningskomponenten kap. 260
123 467	121 442	Langsiktige og strategiske midler kap. 260
277 504	263 916	Sum statstilskudd

Note 2 Driftsinntekter

Driftsinntekter eksklusive statstilskudd per campus.

Morselskap			Konsern	
2016	2015		2016	2015
164 474	158 105	Campus Bergen	164 474	158 105
915 144	871 265	Campus Oslo	933 761	894 532
64 994	73 991	Campus Stavanger	64 994	73 991
91 718	84 065	Campus Trondheim	91 718	84 065
1 236 330	1 187 426	Sum driftsinntekter eks. statstilskudd	1 254 947	1 210 693

Andre driftsinntekter omfatter i hovedsak salg av kompendier og bøker, husleieinntekter, gaver og royaltyinntekter.

Morselskap			Konsern	
2016	2015		2016	2015
2 725	3 153	Trykkeri- og forlagsinntekter	2 725	3 153
24 100	25 068	Husleieinntekter	43 438	47 919
6 737	5 725	Offentlig og privat støtte og gaver	6 737	5 725
11 344	9 653	Andre inntekter	10 623	10 069
44 905	43 600	Sum andre driftsinntekter	63 522	66 867

Høsten 2012 besluttet BI å avvikle aktiviteten ved Studentenes Hus Nydalen. Dette innebar at husleieavtalen knyttet til Studentenes Hus ble transportert tilbake til BI, og BI startet arbeidet med å leie ut lokalene til andre næringsdrivende. Det er ved utgangen av 2016 ikke ledige arealer i disse lokalene. Det har i løpet av 2016 ikke skjedd endringer i utleiearealene i A, B og C-Blokka. Arealene det kreves husleie for 3.339 m². I datterselskapet BI-Bygget D-Blokka var det ved utgangen av 2016 8% ledighet, tilsvarende 1.352 m².

Note 3 Lønn og andre personalkostnader

Godtgjørelse til daglig leder (rektor) i 2016 utgjorde kr 2 363 440. Andre skattepliktige ytelser utgjorde kr 8 767. Rektor er medlem av BIs ordinære pensjonsordning i Statens pensjonskasse. Netto estimert pensjonskostnad inkl. arbeidsgiveravgift for 2016 var kr 190 133. Rektor har etter avsluttet rektorperiode krav på ett års forskningstermin med rektorlønn. Det er ingen bonusavtale knyttet til daglig leder.

BI har ingen pensjonsforpliktelser overfor styrets medlemmer ut over at de ansattes representanter i styret er tilknyttet BIs ordinære pensjonsordninger. Styrehonorarer for 2016 er utbetalt som følger:

	Navn	Oppnevnt av	Valgperiode	Styre-honorar
Styreleder	Knut Haanæs	Styret	01.08.15-31.07.18	0
Nestleder	Maalfrid Brath	Styret	01.08.14-31.07.17	125 000
Styremedlem	Marianne Stenius	Styret	01.08.15-31.07.18	100 000
Styremedlem	Gunnar Bjørkavåg	Styret	01.08.16-31.07.19	100 000
Styremedlem	Gabriel Garcia Benito	Faglige ansatte	01.08.15-31.07.17	100 000
Styremedlem	Ingunn Myrtveit	Faglige ansatte	01.08.14-31.07.16	50 000
Styremedlem	Caroline Ditlev-Simonsen	Faglige ansatte	01.08.16-31.07.18	50 000
Styremedlem	Silje Engeseth	Adm. ansatte	01.08.15-31.07.17	100 000
Adm. Vara	Nicole Ebbing	Adm. ansatte	01.08.15-31.07.17	3 500
Observatør	Anders Gautvik-Minker	Adm. ansatte	01.08.15-31.07.17	24 500
Styremedlem	Espen Haugen	Studentene	01.01.16-31.07.16	50 000
Styremedlem	Niklas Bråthe	Studentene	01.08.16-31.12.16	50 000
Observatør	Niklas Bråthe	Studentene	01.01.16-31.07.16	14 000
Observatør	Even Opsal	Studentene	01.08.16-31.12.16	10 500
Sum				777 500

Det er ikke gitt lån og/eller stilt sikkerhet for lån til daglig leder eller styrets leder.

Morselskap			Konsern	
2016	2015		2016	2015
679 943	656 257	Lønnskostnader	681 031	657 045
90 701	84 470	Arbeidsgiveravgift	90 701	84 470
54 607	77 143	Pensjonskostnader inkl. aga	54 607	77 143
20 140	23 318	Andre ytelser	20 140	23 318
845 390	841 188	Sum	846 478	841 976
834	845	Antall ansatte pr. 31.12.	834	845
757	764	Omregnet til årsverk	757	764

Honorar til revisor for 2016 er som følger:

		Morselskap	Konsern
Lovpålagt revisjon	kr	393 226	480 601
Andre attestasjonstjenester	kr	81 725	81 725
Skatterådgivning	kr	22 375	39 125
Annen bistand	kr	175 625	175 625
Sum	kr	672 951	777 076

Alle beløp i hele kroner og inkl. mva.

Note 4 Andre driftskostnader

<i>Morselskap</i>			<i>Konsern</i>	
2016	2015		2016	2015
124 828	115 107	Husleie og forvaltningskostnader ¹⁾	116 900	113 332
66 474	57 774	IT-kostnader	66 474	57 774
19 235	18 727	Bøker, tidsskrifter og div. abonnementer	19 235	18 727
53 556	55 557	Markedsføring	53 835	55 705
56 739	48 687	Reise- og møtekostnader	56 739	48 687
17 594	18 438	Kopiering og trykking	17 594	18 438
11 293	11 737	Telefon-, porto- og fraktkostnader	11 295	11 742
39 070	45 597	Kostnader samarbeidende skoler	39 070	45 597
59 298	56 493	Diverse kostnader	60 848	57 722
448 087	428 118	Sum	441 990	427 724

¹⁾ Se også note 17.

Note 5 Varige driftsmidler

Driftsmidlene avskrives lineært over driftsmiddelets antatte levetid og etter følgende satser:

Immaterielle eiendeler	15-25 %
Transportmidler	20 %
Maskiner, inventar	10-20 %
Datautstyr	25 %
Bygninger	1,5 %

Personlig datautstyr som benyttes i undervisning, administrativt arbeid eller forskning resultatføres da det ut fra forventet slitasje og rask teknisk utvikling ikke kan sies å ha en levetid ut over tre år.

Morselskap:

	Immaterielle eiendeler	Maskiner, utstyr, transp.midler	Bygg Nydalen, Oslo	Tomt Nydalen, Oslo	Totalt
Kostpris 1.1	248 868	266 724	1 677 115	105 300	2 298 008
Tilgang	19 243	13 666	1 044	0	33 953
Avgang til kostpris	0	-1 014	0	0	-1 014
Kostpris 31.12	268 111	279 376	1 678 159	105 300	2 330 946
Akk. avskrivninger/nedskrivninger 1.1	89 393	166 698	250 644	0	506 735
Avskrivning/nedskrivning på avgang	0	-484	0	0	-484
Årets ord. avskrivn. og nedskrivn.	35 810	34 348	25 165	0	95 323
Akk. avskrivninger 31.12	125 202	200 562	275 810	0	601 574
Balanseført verdi 31.12	142 909	78 814	1 402 350	105 300	1 729 372

Konsern:

	Immaterielle eiendeler	Maskiner, utstyr, transp.midler	Bygg Nydalen, Oslo	Tomt Nydalen, Oslo	Totalt
Kostpris 1.1	248 868	303 147	2 130 072	165 300	2 847 387
Tilgang	19 243	16 666	1 044	0	36 954
Avgang til kostpris	0	-1 014	0	0	-1 014
Kostpris 31.12	268 111	318 799	2 131 116	165 300	2 883 326
Akk. avskrivninger/nedskrivninger 1.1	89 393	175 106	328 042	0	592 541
Avskrivning/nedskrivning på avgang	0	-484	0	0	-484
Årets ord. avskrivn. og nedskrivn.	35 810	37 482	31 960	0	105 251
Akk. avskrivninger 31.12	125 202	212 104	360 001	0	697 308
Balanseført verdi 31.12	142 909	106 695	1 771 115	165 300	2 186 018

I anleggsgruppen immaterielle eiendeler inngår IT-systemer og egenutviklede IT-løsninger.

Note 6 Finanskostnader

<i>Morselskap</i>			<i>Konsern</i>	
2016	2015		2016	2015
46 119	48 261	Renter pantelån	46 119	48 261
765	671	Andre renter og omkostninger	771	681
46 884	48 932	Sum finanskostnader	46 890	48 942

Note 7 Pensjoner

Ordningen i Statens pensjonskasse (SPK) omfatter 370 yrkesaktive personer og 88 pensjonister pr. 31.12.2016 (328 yrkesaktive personer og 80 pensjonister pr. 31.12.2015).

Ordningen i Storebrand omfatter 601 yrkesaktive personer og 138 pensjonister pr. 31.12.2016 (691 yrkesaktive personer og 132 pensjonister pr. 31.12.2015).

Forutsetninger lagt til grunn for beregningene (se også note h under regnskapsprinsipper):

	2016	2015
Diskonteringsrente	2,60 %	2,70 %
Årlig lønnsregulering	2,50 %	2,50 %
Årlig G-regulering	2,25 %	2,25 %
Årlig pensjonsregulering	1,50 %	1,50 %
Avkastning på pensjonsmidler SPK	2,60 %	2,70 %
Avkastning på pensjonsmidler Storebrand	2,60 %	2,70 %

For beregningen fra SPK er det i 2016 lagt til grunn en frivillig avgang som varierer fra ca 12,6 % for de yngste til ca 1,8 % for de eldste i ordningen. For beregningene fra Storebrand er det lagt til grunn en frivillig årlig avgang som varierer fra 95 % for de yngste til 0 % for de eldste i ordningen. Mange medlemmer som inngår i beregningen fra Storebrand er studenter som kun er ansatt under studietiden. Derfor er frivillig avgang høy for de yngste medlemmene i ordningen. Forutsetningene er tilsvarende de som ble benyttet i 2015.

BI er tilsluttet avtalefestet pensjon (AFP) som er en kollektiv pensjonsordning for privat sektor i Norge, og omfatter alle ansatte som jobber i bedrifter med tariffavtale der AFP inngår. I 2015 omfattet ordningen ca 805.000 arbeidstakere på landsbasis. AFP-ordningen er basert på et tredjepartssamarbeid mellom arbeidsgiverorganisasjoner, arbeidstakerorganisasjoner og staten. Staten dekker 1/3 av pensjonsutgiftene til AFP, mens tilsluttede foretak dekker 2/3. Alle BIs ansatte som er omfattet av pensjonsordningen i Storebrand er medlemmer i AFP-ordningen.

For å ha rett til avtalefestet pensjon (AFP) må medlemmet oppfylle flere vilkår. Blant annet må medlemmet på uttakstidspunktet være ansatt og reell arbeidstaker i et foretak tilsluttet ordningen. Medlemmet må ha vært sammenhengende ansatt de siste tre år og vært i et foretak tilsluttet ordningen i 7 av de siste 9 årene. Ved uttak vil det bli beregnet årlig pensjon på grunnlag av 0,314% av årlig pensjonsgivende inntekt opp til 7,1 G fra fylte 13 år til og med fylte 61 år. Ordningen administreres av Fellesordningen for AFP som også fastsetter og krever inn premie. Premien skal fastsettes slik at den er tilstrekkelig til å dekke løpende utgifter og dessuten gi grunnlag for opplegg av et pensjonsfond. Neste års premiesats er 2,5% av lønn mellom 1 og 7,1 G (1 G utgjør per 31.12.2016 kr 92.576).

Fellesordningen for AFP offentliggjør ikke anslag på fremtidige premiesatser, men legger til grunn at premien for ny AFP må økes over tid for å imøtekomme forventninger om økte utbetalinger med tilstrekkelig bufferkapital. Foretak som deltar i AFP-ordningen er solidarisk ansvarlig for to tredjedeler av pensjonen som skal utbetales til de arbeidstakerne som til en hver tid fyller vilkårene. Ansvarer gjelder både manglende innbetaling og dersom premiesatsen viser seg å være utilstrekkelig.

Regnskapsmessig er ordningen å anse som en ytelsesbasert flerforetaksordning. BI er ikke i stand til å identifisere sin andel av ordningens underliggende økonomiske stilling og resultat med tilstrekkelig grad av pålitelighet, og på denne bakgrunn regnskapsføres ordningen som en innskuddsordning. Dette innebærer at AFP-ordningen ikke er balanseført. Premier til ordningen kostnadsføres når de påløper. Tilskudd til AFP-ordningen inngår i regnskapslinjen lønnskostnader, og utgjorde i 2016 5,1 mkr (2,5 % av lønn mellom 1 og 7,1 G).

Periodens pensjonskostnad	2016				2015			
	SPK	Storebr sikrede ordninger	Storebr usikrede ordninger	Sum	SPK	Storebr sikrede ordninger	Storebr usikrede ordninger	Sum
Nåverdi av årets pensj.opptj. inkl aga	24 969	31 287	0	56 257	27 962	47 802	0	75 764
+ Rentekostnad av påløpt pensj.forpl.	16 119	16 957	0	33 077	14 603	15 762	0	30 365
- Estimert avkastning på pensj.midler	-13 096	-12 541	0	-25 637	-10 651	-9 748	0	-20 399
+/- Administrasjonskostnader	852	0	0	852	827	0	0	827
Netto pensjonskostnad	28 845	35 703	0	64 549	32 741	53 815	0	86 556
+/- Resultatført planendring inkl aga	0	0	0	0	0	0	0	0
Pensj.kostn. inkl. arbeidsgiveravgift	28 845	35 703	0	64 549	32 741	53 815	0	86 556
- Herav ansattes andel (trukket i lønn)	-4 384	-5 557	0	-9 942	-4 165	-5 248	0	-9 413
Årets pensjonskostnad inkl aga	24 460	30 146	0	54 607	28 576	48 567	0	77 143

Pensjonsmidler og pensjonsforpliktelser	31.12.2016				31.12.2015			
	SPK	Storebr sikrede ordninger	Storebr usikrede ordninger	Sum	SPK	Storebr sikrede ordninger	Storebr usikrede ordninger	Sum
Estimert brutto pensjonsforpl. inkl aga	-667 857	-575 295	0	-1 243 152	-603 102	-575 460	0	-1 178 562
Estimert verdi av pensj.midler inkl aga	508 049	421 821	0	929 869	478 116	410 258	0	888 374
Netto pensjonsforpliktelse inkl aga	-159 808	-153 474	0	-313 282	-124 986	-165 202	0	-290 188
Ikke resultatført planendring inkl aga	0	-572	0	-572	0	0	0	0
Netto pensj.midler/(-forpl.) inkl aga	-159 808	-154 046	0	-313 854	-124 986	-165 202	0	-290 188

BI fører estimatavvik direkte mot egenkapitalen og i 2015 og 2016 er følgende ført mot egenkapitalen:

Pensjonsmidler og pensjonsforpliktelser	31.12.2016				31.12.2015			
	SPK	Storebr sikrede ordninger	Storebr usikrede ordninger	Sum	SPK	Storebr sikrede ordninger	Storebr usikrede ordninger	Sum
Estimatavvik mot egenkap. 31.12.	-32 831	-9 312	0	-42 143	77 540	96 924	0	174 464

Note 8 Langsiktige fordringer og plasseringer

BI har følgende aksjeposter:

Beskrivelse	Selskap/fond	Antall	Pålydende	Eierandel og stemmeandel	Balanseført verdi
Aksjer	Oslotech as (tidl. Forskningsparken AS), B-aksjer	55	55	1,20 %	0
Aksjer	Kikora AS	5 475	1,50	2,52 %	0
Aksjer	International School of Management ¹⁾	600	1	1,00 %	281
Sum					281

¹⁾ Pålydende i Litas

Note 9 Mellomværende med selskap i samme konsern m.v.

Det er bevilget et ansvarlig lån fra morselskapet til datterselskapet BI-Bygget D-blokka AS pålydende 174,0 mkr. Lånet løper avdragsfritt til 31.12.2023 og forrentes med 3 måneders NIBOR + 2,15% margin.

Mellomværende 2016:

	Kundefordringer		Andre fordringer	
	2016	2015	2016	2015
Foretak i samme konsern	266	3 245	177 119	174 831
Tilknyttet selskap	0	0	0	0
Felles kontrollert virksomhet	0	0	0	0
Sum	2 660	3 245	177 119	174 831

	Øvrig kortsiktig gjeld		Leverandørgjeld	
	2016	2015	2016	2015
Foretak i samme konsern	0	461	0	0
Tilknyttet selskap	0	0	0	0
Felles kontrollert virksomhet	0	0	0	0
Sum	0	461	0	0

Vesentlige transaksjoner 2016:

	Salgsinntekter		Driftskostnader	
	2016	2015	2016	2015
Foretak i samme konsern	2 867	1 868	12 443	6 930
Tilknyttet selskap	0	0	0	0
Felles kontrollert virksomhet	0	0	0	0
Sum	2 867	1 868	12 443	6 930

	Renteinntekter		Rentekostnader	
	2016	2015	2016	2015
Foretak i samme konsern	5 549	6 106	0	0
Tilknyttet selskap	0	0	0	0
Felles kontrollert virksomhet	0	0	0	0
Sum	5 549	6 106	0	0

Note 10 Aksjer i datterselskaper

Selskap	Antall	Pålydende	Eierandel og stemmeandel	Balanseført verdi
Bedriftsøkonomisk Institutt AS	100	1	100,00 %	100
BI-Bygget D-Blokka AS	229 100	1	100,00 %	280 055
Sandakerveien D-Blokka AS	300	1	100,00 %	45
Studentenes Hus Nydalen AS	100	2	100,00 %	0
Sandakerveien 116-118 AS	100	1	100,00 %	96
Sum				280 296

Samtlige datterselskaper har forretningsadresse Nydalsveien 37, Oslo.

Note 11 Varebeholdning

Varebeholdningen består av beholdninger i trykkeri og forlag, herunder kompendier og rekvisita. Hele beholdningen er å regne som kurant.

Note 12 Andre kortsiktige fordringer

2016	2015	
1 900	2 000	Avsetning til dekning av mulige tap 31.12
1 424	921	Konstaterte tap
-100	100	Endring i avsetning
1 324	1 021	Årets tap på fordringer

Fordringer med forfall senere enn ett år:

7 834	9 022	Lån til ansatte
-------	-------	-----------------

Note 13 Bundne skattetrekksmidler

2016	2015	
40 908	39 379	Avsatt på skattetrekkskonto

Note 14 Egenkapital

Morselskap:

Det er i morselskapet netto benyttet 9,1 mkr av forskningsutviklingsfondet i 2016. Årets resultat på 86,5 mkr er tilført annen egenkapital.

	Egen- kapital 1.1.2016	Årets effekt estimat- avvik pensjoner	Årets tilførsel fond	Årets forbruk fond	Års- resultat	Egen- kapital 31.12.2016
Stiftelseskapital	1 300					1 300
• Forskningsutviklingsfond	31 454		1 759	-10 889		22 324
• Fond for MSc og PhD stipend	0					
Sum fond	31 454		1 759	-10 889		22 324
Annen egenkapital	673 494	-42 143	-1 759	10 889	86 515	726 996
Sum egenkapital	706 248	-42 143	0	0	86 515	750 620

Konsern:

	Egen- kapital 1.1.2016	Årets effekt estimat- avvik pensjoner	Årets tilførsel fond	Årets forbruk fond	Års- resultat	Egen- kapital 31.12.2016
Stiftelseskapital	1 300					1 300
Fond	31 454		1 759	-10 889		22 324
Annen egenkapital	682 657	-42 143	-1 759	10 899	92 785	742 429
Sum egenkapital	715 411	-42 143	0	0	92 785	766 053

Note 15 Bundne fond

Stiftelsen har følgende bundne fond:

2016	2015	
2 982	2 954	NVH-fondet
1 800	1 780	Velferdsfond – ansatte
590	471	Erasmus Stipend
1 121	848	Andre fond
6 492	6 054	Sum bundne fond

NVH-fondet ble etablert 1.1.2000 ved sammenslåingen mellom BI og Norges Varehandelshøyskole (NVH). Fondet ble tilført ytterligere midler i 2002 som gavebrev ved salg av NVH-Stiftelsens eiendom på Drengsrud i Asker og realisasjon av aksjer i NVH-Konsult AS. Det er etablert et eget fondsstyre som både bevilger bruk av midler og disponerer bankkontoen.

Renteinntekter og avkastning knyttet til NVH-fondet er ikke tatt med i Stiftelsens resultatregnskap, men balanseført direkte til fondet.

Velferdsfondet for ansatte, som ble etablert i 2005, stammer fra salgsgevinst av firmabungalow på Lanzarote. Det er i 2016 ikke innvilget eller utbetalt midler fra fondet. Fondet er godskrevet med 1,1 % renter p.a. i 2016.

BI søker årlig om tildeling av Erasmus Stipendmidler. Søknad går via Senter for internasjonalisering av høyere utdanning (SIU) for tildeling av EU-midler til utvekslingsstudenter. Det foreligger klare retningslinjer for tildeling pr. student.

Det er ikke knyttet betingelser med regnskapsmessig konsekvens til andre fond.

Note 16 Langsiktig gjeld

Hele det langsiktige lånet er tatt opp i DNB og er sikret ved pant i morselskapets og BI-Bygget D-Blokka AS sine eiendeler. Se forøvrig note 18.

I 2016 ble det innbetalt totalt 90,5 mkr. Tilsvarende beløp forfaller i 2017, før hele restsummen forfaller 20.12.2018. BI har anledning til å betale avdrag på minimum 10,0 mkr mellom forfallstidspunktene.

Saldo på den langsiktige lånestrukturen i DNB fremgår av tabellen nedenfor.

Långiver pantelån	Renteperiode	Rente	Restgjeld 31.12.2015	Endret 2016	Nedbetalt 2016	Restgjeld 31.12.2016
DNB	Flytende rente	¹⁾	290 000		-67 000	223 000
DNB	Flytende rente	¹⁾	413 000		-23 500	389 500
DNB	Fast rente til 3.4.2018	3,53 %	50 000			50 000
DNB	Fast rente til 4.4.2022	5,46 %	100 000			100 000
DNB	Fast rente til 2.10.2023	5,48 %	150 000			150 000
DNB	Fast rente til 2.1.2025	3,07 %	100 000			100 000
DNB	Fast rente til 2.1.2026	6,04 %	100 000			100 000
DNB	Fast rente til 3.4.2028	6,70 %	50 000			50 000
Sum pantelån			1 253 000	0	-90 500	1 162 500

¹⁾ Gjennomsnittrenten for 2016 var 3,82 % p.a.

Neste års avdrag på 90,5 millioner kroner er klassifisert som kortsiktig gjeld, men inngår i tabellen over i restgjeld pantelån per 31.12.2016.

I angitte rentesatser ligger avtalt rente til DNB på NIBOR + 1,50 % p.a. Marginen på 1,50 % er fast frem til 01.02.2017 da den endres til 1,35 %. Marginen er gjenstand for årlig reforhandling.

Den totale markedsverdi på renteswapavtaler pr. 31.12.2016 er beregnet til -99.873 mkr (forpliktelse BI). Markedsverdien per 31.12.2015 var beregnet til -110.037 mkr (forpliktelse BI).

I låneavtalen med DNB er det etablert følgende krav til finansiell covenant fra 31.12.2016 og påfølgende år. Måltallene er:

	2016	2017	2018
NIBD/EBITDA	<5,0	<5,0	<5,0
Rentedekningsgrad	>1,7	>1,7	>1,7

NIBD er netto rentebærende gjeld. EBITDA er driftsresultat før renter, skatt, avskrivninger og oppskrivninger.

Rentedekningsgraden defineres som:

$$\text{Rentedekningsgrad} = \frac{\text{Resultat} - \text{finanskostnader}}{\text{finanskostnader}}$$

For 2016 utgjorde nøkkeltallene:

	2016
NIBD/EBITDA	4,01
Rentedekningsgrad	2,85

Note 17 Andre avsetninger for forpliktelser

I 2012 ble det besluttet å legge ned Studentenes Hus i Nydalsveien 15-17. Leieavtalen for dette bygget ble 15. november 2012 transportert tilbake til BI. Husleien i den opprinnelige leiekontrakten med Avantor er høyere enn det som er mulig å oppnå i dagens marked. Det er derfor avsatt for beregnet tap frem til leiekontraktenes utløp i 2025. Andel av avsetningen som gjelder 2017 er klassifisert som kortsiktig gjeld.

Beskrivelse	Avsetning 31.12.2015	Benyttet	Avsetning 31.12.2016
Forpliktelse Studentenes Hus	17 447	-2 192	15 254

Note 18 Pantstillelser

Morselskap			Konsern	
2016	2015		2016	2015
1 162 500	1 253 000	Pantegjeld sikret ved pant	1 162 500	1 253 000

		Pantsatte eiendeler:		
1 402 350	1 426 471	Bygninger	1 771 115	1 802 030
105 300	105 300	Tomter	165 300	165 300
221 723	259 502	Driftstilbehør	249 603	287 515
42 758	50 088	Kundefordringer	42 233	46 410
1 772 130	1 841 361	Sum balanseført verdi	2 228 251	2 301 255

Note 19 Husleieforpliktelser

Morselskapet har løpende leieavtaler for lokaler med årlige beløp som fordeler seg slik:

	Forpliktelser
2017	74 599
2018	81 530
2019	77 878
2020	67 470
2021 og senere år totalt	734 466
Sum forpliktelser	1 035 943

Avtalene i eksisterende lokaler i Trondheim løper ut 31.07.2018. Nye lokaler i Trondheim løper fra 15.06.2018 til 14.06.2038. Øvrige leiekontrakter utløper om 1,5 til 14,5 år.

Note 20 Annen kortsiktig gjeld

Følgende poster er ført under annen kortsiktig gjeld:

Morselskap			Konsern	
2016	2015		2016	2015
80 012	77 305	Feriepenger inkl. aga	80 012	77 305
9 178	6 723	Periodiserte lønns- og personalkostnader	9 178	6 723
2 126	1 521	Sluttpakker og gavepensjoner	2 126	1 521
37 154	38 457	Periodiserte oppdragsforskningsinntekter	37 154	38 457
10 023	3 168	Forskuddsinnbetalte gaveprofessorater	10 023	3 168
11 390	10 945	Ikke avregnet sensur	11 390	10 945
14 787	14 840	Forskuddsbetalte kursavgifter	14 787	14 840
11 135	11 644	Påløpte renter	11 135	11 644
90 500	90 500	Neste års avdrag pantelån	90 500	90 500
2 068	2 740	Avviklingskostnader høyskoler/lokaler	2 068	2 740
36 943	28 366	Diverse periodiserte kostnader	37 006	27 957
305 317	286 209	Sum annen kortsiktig gjeld	305 379	285 800

Note 21 Skattepliktig virksomhet (utleie av lokaler)

BI er ikke en skattepliktig stiftelse, men er skattepliktig for utleie av lokaler. Alle datterselskapene er skattepliktige.

Skattekostnaden i resultatregnskapet omfatter både periodens betalbare skatt og endring i utsatt skatt. Utsatt skatt beregnes på grunnlag av de midlertidige forskjeller som eksisterer mellom regnskapsmessige og skattemessige verdier, samt eventuelt ligningsmessig underskudd til fremføring ved utgangen av regnskapsåret. Skatteøkende og skattereduserende midlertidige forskjeller som reverserer eller kan reversere i samme periode er utlignet. Oppføring av utsatt skattefordel på netto skattereduserende forskjeller som ikke er utlignet og underskudd til fremføring, begrunnes med antatt fremtidig inntjening. Utsatt skatt og skattefordel som kan balanseføres oppføres netto i balansen. Utsatt skatt både i selskapsregnskapet og i konsernregnskapet regnskapsføres til nominelt beløp.

Morselskap			Konsern	
2016	2015		2016	2015
		Årets skattekostnad fordeler seg på:		
0	0	Betalbar skatt	199	0
-2 055	1 571	Endring i utsatt skatt	-265	3 219
0	0	For lite skatt tidligere år	14	0
2 055	-1 571	Ikke balanseført utsatt skattefordel	2 055	-1 571
0	0	Sum skattekostnad	2 004	1 648

		Beregning av årets skattegrunnlag:		
4 472	4 908	Resultat før skattekostnad skattepliktig virksomhet	13 416	12 800
0	0	Permanente forskjeller	-82	0
-4 363	-9 140	Endring i midlertidige forskjeller	-8 327	-13 951
-108	4 232	Endring i fremførbart underskudd	-5 363	1 442
0	0	Anvendt fremførbart renteforskjell	1 138	-292
0	0	Årets skattegrunnlag	782	0
0	0	Betalbar skatt (25 %) av årets skattegrunnlag	195	0

		Oversikt over midlertidige forskjeller:		
41 061	52 441	Anleggsmidler	110 943	118 359
0	0	Fremførbare rentekostnader	-1 138	0
-17 322	-19 518	Avsetninger etter god regnskapsskikk	-17 322	-19 518
-45 092	-45 200	Akkumulert fremførbart underskudd	-53 919	-59 671
0	0	Korreksjonsinntekt	-34 576	-34 576
-21 353	-12 277	Sum	3 988	4 594

-5 125	-3 069	24 % utsatt skatt/(skattefordel)	957	1 148
-5 125	-3 069	Herav ikke balanseført utsatt skattefordel	-6 172	-4 191
0	0	Balanseført utsatt skatt/(skattefordel)	7 130	5 339

		Forklaring til hvorfor årets skattekostnad ikke utgjør 25 % av resultat før skatt:		
1 118	1 325	25 % skatt av resultat før skatt	3 354	3 456
214	246	Effekt av endret skatteprosent på utsatt skattefordel	-35	-92
0	0	For lite avsatt skatt tidligere år	14	0
2 055	-1 571	Ikke balanseført utsatt skattefordel	2 078	-1 717
-3 387	0	25 % av endring midlertidige forskjeller som følge av endret utleieandel *	-3 387	0
0	0	Permanente forskjeller (25 %)	-20	0
0	0	Beregnet skattekostnad	2 004	1 647

0,0 % 0,0 % Effektiv skattesats

14,9 % 12,9 %

* Andelen av bygget som leies ut ved inngangen til 2016 tilsvarte 11,34%. Dette var en reduksjon fra tidligere 15,81%

Til styret i Stiftelsen Handelshøyskolen BI

Uavhengig revisors beretning

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Vi har revidert Stiftelsen Handelshøyskolen BIs årsregnskap som viser et overskudd på kr 86 515 117, og konsernregnskapet, som viser et overskudd på kr 92 785 450. Årsregnskapet og konsernregnskapet består av balanse per 31. desember 2016, resultatregnskap, kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen, og en beskrivelse av vesentlige anvendte regnskapsprinsipper og andre noteopplysninger.

Etter vår mening er det medfølgende årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettviseende bilde av den finansielle stillingen til Stiftelsen Handelshøyskolen BI og Stiftelsen Handelshøyskolen BI konsern per 31. desember 2016, og av dets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.

Grunnlaget for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene International Standards on Auditing (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i Revisors oppgaver og plikter ved revisjon av årsregnskapet. Vi er uavhengige av stiftelsen slik det kreves i lov og forskrift, og har oppfylt våre øvrige etiske plikter i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Øvrig informasjon

Ledelsen er ansvarlig for øvrig informasjon. Øvrig informasjon innhentet på datoen for denne revisjonsberetningen består av årsberetningen, men inkluderer ikke årsregnskapet og revisjonsberetningen.

Vår uttalelse om revisjonen av årsregnskapet dekker ikke øvrig informasjon, og vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese øvrig informasjon med det formål å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom øvrig informasjon og årsregnskapet, kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen, eller hvorvidt den tilsynelatende inneholder vesentlig feilinformasjon.

Dersom vi, på bakgrunn av arbeidet vi har utført på øvrig informasjon som er innhentet før datoen på revisjonsberetningen, konkluderer med at disse andre opplysningene inneholder vesentlig feilinformasjon, er vi pålagt å uttale oss om dette. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Styret og rektors ansvar for årsregnskapet

Styret og rektor (ledelsen) er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet i samsvar med lov og forskrifter, herunder for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge. Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll den finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil.

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet må ledelsen ta standpunkt til stiftelsens evne til fortsatt drift og opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for årsregnskapet så lenge det ikke er sannsynlig at virksomheten vil bli avvirket.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir vurdert som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke økonomiske beslutninger som brukerne foretar basert på årsregnskapet.

Som del av en revisjon i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, utøver vi profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen. I tillegg:

- identifiserer og anslår vi risikoen for vesentlig feilinformasjon i årsregnskapet, enten det skyldes misligheter eller utilsiktede feil. Vi utformer og gjennomfører revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer, og innhenter revisjonsbevis som er tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket, er høyere enn for feilinformasjon som skyldes utilsiktede feil, siden misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, uriktige fremstillinger eller overstyring av intern kontroll.
- opparbeider vi oss en forståelse av den interne kontroll som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av stiftelsens interne kontroll.
- evaluerer vi om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimatene og tilhørende noteopplysninger utarbeidet av ledelsen er rimelige
- konkluderer vi på hensiktsmessigheten av ledelsens bruk av fortsatt drift-forutsetningen ved avleggelsen av årsregnskapet, basert på innhentede revisjonsbevis, og hvorvidt det foreligger vesentlig usikkerhet knyttet til hendelser eller forhold som kan skape tvil av betydning om stiftelsens evne til fortsatt drift. Dersom vi konkluderer med at det eksisterer vesentlig usikkerhet, kreves det at vi i revisjonsberetningen henleder oppmerksomheten på tilleggsopplysningene i årsregnskapet, eller, dersom slike tilleggsopplysninger ikke er tilstrekkelige, at vi modifiserer vår konklusjon om årsregnskapet og årsberetningen. Våre konklusjoner er basert på revisjonsbevis innhentet inntil datoen for revisjonsberetningen.

Etterfølgende hendelser eller forhold kan imidlertid medføre at stiftelsen ikke fortsetter driften.

- evaluerer vi den samlede presentasjonen, strukturen og innholdet i årsregnskapet, inkludert tilleggsopplysningene, og hvorvidt årsregnskapet gir uttrykk for de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et rettviseende bilde.

Vi kommuniserer med styret blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen og til hvilken tid revisjonsarbeidet skal utføres. Vi utveksler også informasjon om forhold av betydning som vi har avdekket i løpet av revisjonen, herunder om eventuelle svakheter av betydning i den interne kontrollen.

Uttalelse om øvrige lovmessige krav

Konklusjon om årsberetningen

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til anvendelse av overskuddet er konsistente med årsregnskapet og i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag ISAE 3000 *Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon*, mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av stiftelsens regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringsskikk i Norge.

Konklusjon om forvaltning

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendige i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag ISAE 3000, *Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon*, mener vi stiftelsen er forvaltet i samsvar med lov, stiftelsens formål og vedtektene for øvrig.

Oslo, 16. mars 2017

PricewaterhouseCoopers AS

Hans-Christian Berger
Statsautorisert revisor